

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2. Vtrum sit facta in persona.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

natura composita ex materia & forma, est communis pluribus, quae ex primo Caeli sanatur. Quae propositio vera dicitur, quantum est ex se: potest enim aliunde pura ex hoc, quod constat ex tota sua materia non inueniri, nisi in uno natura illa, ut de mundo ibi deca dicitur. Est igitur omnis natura ex materia & forma composita, secundum se communis pluribus, & de facto potest inueniri in pluribus, nisi constet ex tota sua materia. Et quia natura illa resurgens in Christo ex diuina natura, ut forma, & humana, ut materia non constaret ex tota sua materia (ut patet: quia multae aliae naturae humanae singulares inueniuntur ultra illam, quae est in Christo) sequitur quod de facto posset natura illa resurgens purificari: ac per hoc posset esse plures. In primo infiniti Christi eiusdem speciei specialissima.

In eodem primo articulo in responsione ad secundum circa similitudinem ab Athanasio datam, perspicue quod similitudo, dicitur tenere quantum ad hoc, id est quantum ad unitatem suppositi utrobique. Nec aliud sonant verba Athanasij, nisi similitudinem quod ad unitatem suppositi: dicens, sicut anima rationalis & caro vnus est homo, nam vnus homo vnus suppositum manifeste significat, & non ponit similitudinem quod ad unitatem naturae, nec quod ad modum constituendi vnum suppositum: neque enim illo modo vnum suppositum Christi constat ex diuina, & humana natura, sicut vnus homo constituitur ex anima & corpore: quoniam vnus homo, puta Petrus, constituitur ex anima & corpore, ut veris partibus componentibus ipsum Petrum: est enim persona Petri composita ex hac anima & hoc

remanebit. Quod quidem fieri non potest nisi in his, quorum forma est compositio, vel ordo, vel figura: sicut ex multis lapidibus absque aliquo ordine adunatis, per solam compositionem fit aceruus: ex lapidibus autem, & lignis secundum aliquem ordinem dispositis, & etiam ad aliquam figuram redactis, fit domus. Et secundum hoc posuerunt aliqui rationem esse per modum confusionis, quae scilicet est sine ordine, vel per modum commassationis, quae scilicet est cum ordine. Sed hoc non potest esse. Primo quidem: quia compositio, vel ordo, vel figura non est forma substantialis, sed accidentalis. Et sic constitueretur, quod vnio incarnationis non esset per se, sed per accidens, quod infra improbabitur. Secundo, quia ex huiusmodi non fit vnus simpliciter, sed sim quid: remanent enim plura actu. Tertio, quia forma talium non est natura, sed magis ars: sicut forma domus. Et sic non constitueretur vnus natura in Christo, ut ipsi volunt.

Alio modo fit aliquid vnum ex perfectis, sed transmutatis: sicut ex elementis fit mixtum. Et sic aliqui dixerunt vnionem incarnationis esse factam per modum complexionis: Sed hoc non potest esse. Primo quidem, quia natura diuina est omnino immutabilis, ut in parte dictum est: vnde nec ipsa potest conueniri in aliud, cum sit incorruptibilis: nec aliud in ipsam, cum ipsa sit ingenerabilis. Secundo, quia id quod est commixtum, nulli miscibilium est idem species: differt enim caro a quolibet elementorum specie. Et sic Christus non esset eiusdem naturae cum patre, nec cum matre.

Tertio, quia ex his quae plurimum distant, non potest fieri commixtio: soluitur enim species vnus eorum, puta si quis guttam aquae amphora vini apponat. Et si in hoc vnus natura diuina in infinitum excedat humanam naturam, non potest esse mixtio: sed remanebit sola natura diuina. Tertio modo fit aliquid ex aliquibus non permixtis vel permixtis, sed imperfectis: sicut ex anima & corpore fit homo: & similiter ex diuersis membris, vnum corpus constituitur. Sed hoc dici non potest de incarnationis mysterio. Primo quidem, quia vtraque natura est per rationem suam perfecta, diuina scilicet & humana. Secundo, quia diuina natura humana non potest constituere aliquid per modum partium quantitatarum, sicut membra constituunt corpus: quia natura diuina est incorporea. Neque per modum formae & materiae: quia di-

uina natura non potest esse forma alicuius, praesertim corporei. Sequitur. n. quod species resultans esset communicabilis pluribus. & ita essent plures Christi. Tertio, quia Christus non esset humane naturae, neque diuinae naturae. Differentia enim addita variat speciem, sicut unitas numerum, sicut dicitur in 8. Metaph. 7

AD PRIMUM ergo dicendum, quod auctoritas Cyrilli exponitur in 5. Synodo sic. Si quis unam naturam uerbi Dei incarnatam dicens, non sic accipiat, sicut patres docuerunt, quia ex diuina natura & humana unione secundum subsistentiam facta, sed ex talibus uocibus natura vnus siue substantia diuinitatis & carnis Christi introducere conatur, talis anathema sit. Non ergo sensus est, quod in incarnatione ex duabus naturis sit una natura constituta, sed quod natura uerbi Dei, carnem uniuertit sibi in persona.

AD SECUNDUM dicendum, quod ex anima & corpore constituitur in unoquoque nostrum duplex unitas naturae & personae. Naturae quidem secundum quod anima unitur corpori, formaliter perficiens ipsum, ut ex duobus fiat una natura, sicut ex actu & potentia, uel materia & forma. Et quia ad hoc non attenditur similitudo, quia natura diuina non potest esse corporis forma, ut in primo probatum est. Vnitatis uero personae constituitur ex eis in quantum est vnus aliquis subsistens in carne & anima. Et quod ad hoc attenditur similitudo: vnus enim Christus subsistit in diuina natura & humana.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut Damascenus dicit, Natura diuina dicitur incarnata, quia est unita carni personaliter, non quod sit in natura carnis conuersa. Similiter & caro dicitur deificata (ut ipse dicit) non per conuersionem, sed per unionem ad uerbum, saluis suis proprietatibus naturalibus, ut intelligatur caro deificata, quia facta est Dei uerbi caro, non quia facta sit Deus.

ARTICVLVS II.

Utrum unio uerbi incarnati sit facta in persona.

AD SECUNDUM sic proceditur. Vbi quod unio uerbi incarnati non sit facta in persona. Persona enim Dei non est aliud a natura ipsius, ut habitum est in primo. Si ergo unio non est facta in natura, sequitur quod non sit facta in persona.

¶ Præter. Natura humana non est minoris dignitatis in Christo, quam in

corpore, ut partibus suis. Christus autem non constituitur in suo esse personaliter, utramque naturam, diuinam scilicet & humanam, ut infra patebit. Intelligitur igitur similitudinem quantum ad ipsam unitatem inpositi, ut ubi que subsistentis in duobus, sibi in natura anime rationalis & carnis, hic in natura Dei & hominis: diuersimode tamen iuxta diuersas conditiones eorumdem. Diuigentem autem peccato illa uerba literae. Vnitatis uero personae constituitur ex eis, scilicet anima & corpore unitis, in quantum est vnus aliquis subsistens in carne, & animae oportet nuncque haec seruari in quarta articulo. Secundo, ubi inquiritur, & definitum est quid persona humana, puta Petrus, addit supra suam, hoc est singularem humanitatem, qua est hic homo.

Super Questione secunda articulum secundum.

In articulo secundo eiusdem secundae questionis praedictae randus esset titulus, nisi in corpore articuli declararetur.

In corpore igitur articuli tria sunt, primo declaratur ly persona. Secundo ly uniri in persona, per haec enim duo titulus patet. Tertio respondetur quaestio unica conclusione affirmatiua. Vnio uerbi incarnati est facta in persona, ita quod non in natura.

¶ Primum sic declarando differentiam inter personam & naturam, ex diuersa significatione nominum naturae & personae. Vbi scito quod persona & natura nominibus non intelligimus haec uocabula, & natura, & persona, quae important naturam & personam in actu signato, sed nomina quae significant naturam & personam in actu exercito, ut humanitas, & hic homo, seu Sortes, & ceteri sic de aliis, ita quod ex eo, quod aliud

p.p. q. 9. art. 1.

p.p. q. 9. art. 1.

Li. 3. c. 1. ad palem

Li. 3. c. 1. in conc. stantibus & fur. illi. cil. 9. g.

Habet conc. sino in synod. Nestor. & c. loco art. p. in arg. contra

p.p. q. 3. c. 6.

Li. 3. ord. c. 6.

Loche m. t. u. i. d. d. e.

p.p. q. 3. c. 3.

Aliquid a pri. m. c. 1. i. p. p.

significat humanitas, & similia nomina naturarum, & aliud significat Sortes, & alia nomina personarum, monstrat differentiam in rebus significatis, scilicet natura & persona. Procedit autem littera ex differentia inter naturam & suppositum, ad differentiam inter naturam & personam, a communioribus tradens doctrinam. Suppositum enim cum idem sit quod prima substantia, commune est omni naturae generis substantiae, persona autem in sola rationali seu intellectuali natura invenitur: ita quod si cur suppositum significat primam substantiam, in quacumque specie substantiae sit, ita persona significat primam substantiam in genere intellectualis substantiae. Et propterea in littera dicitur, quod differentia assignata inter naturam & suppositum, intelligenda est etiam inter naturam & personam: contrahitur enim per personam, natura ad rationalem: & perinde est ac si diceretur suppositum naturae rationalis.

Et quoniam diversimode in diversis invenitur aliud & aliud, quod significatur nominibus naturae & personae: quia in quibusdam invenitur aliud secundum rem, in quibusdam aliud secundum rationem tantum: ideo in littera post propositam differentiam significat per naturam a significato per personam, quatuor facit. Primo ostendit quare in quibusdam, scilicet rem distinguuntur natura & suppositum dicens hoc ideo esse, quia naturae potest inveniri aliquid conjunctum, praeter id quod de ratione sua formalis est. Et hanc rationem ita ponderat Auctor, ut ex affirmatione affirmationem, & ex negatione negationem inferat. hoc est, quod in illis, in quibus nil invenitur praeter naturam speciem, suppositum & natura non distinguuntur secundum rem: & in illis, in quibus nil invenitur praeter naturam speciem, suppositum & natura non distinguuntur secundum rem. Secundo explanat in quibus substantiis manifeste sublimi potest distinctio rationalis secundum rem vel non distinctio, & dicit, quod in substantiis compositis ex materia & forma, in quibus inveniuntur & accidentia & principia individuantia praeter naturam speciem, suppositum & natura distinguuntur secundum rem. Tertio declarat, qualiter distinguuntur secundum rem, & dicit, Distinguuntur non tanquam duae res separatae, sed tanquam eadem superaddens aliqua alia. Vbi notandum distinguuntur, quod distinguuntur secundum rem contingit simpliciter primo, sicut dicitur res, quarum una nihil est alterius, ut albedo & dulcedo, ut Sortes & Plato, & alio modo sicut una res includit totam aliam, & superaddat ei aliquid aliud, & hoc modo suppositum distinguuntur a natura secundum rem: quia, si includit naturam, & addit aliqua alia, et ne hoc voluntarie dici videatur, ex duobus effectibus hoc probat, primo ex modo significandi: quia hinc provenit, quod significat suppositum per modum totius, & natura per modum partis formalis, perfective suppositi. Secundo, ex negatione praedicationis quia hic non est sua humanitas, ex hoc, a. q. Sortes est ut totum quoddam respectu naturae & aliorum superadditorum, provenit utrumque, & quod sic significatur ut totum & natura ut pars, constituitur in ipsum, & q. falsa sit affirmatio naturae de Sorte, v. pro parte de toto. Quarto sub alio membro sublimi substantia divinam, in qua natura & suppositum sola ratione distinguuntur: quia nihil in Deo ultra suam naturam invenitur.

¶ Sed occurrunt circa haec multa dubia. Primum est, an differentia realis posita hic inter suppositum & naturam, habeat locum in angelis. Et est ratio dubii: quia in prima parte quest. 3. art. 3. dixit Auctor in substantiis separatis suppositum esse idem secundum rem, quod natura: ita quod Gabriel est sua Gabrielitas: cuius oppositum dicitur hic de Sorte, quod scilicet non est sua humanitas. In oppositum autem est: quia hic dicitur, quod in quibus invenitur aliquid praeter naturam speciem, suppositum differat secundum rem a natura: quia in supposito includitur natura speciei, & quaedam alia quae sunt praeter naturam speciei. Constat autem in angelis inveniri multa praeter naturam speciei, ut existentia actualis, & alia accidentia: quoniam non inveniuntur in eis principia individuantia, ergo &c.

¶ Secundum dubium est an illud, quod suppositum dicitur ad

dere supra naturam, oporteat esse ens reale, an sufficiat quod sit negatio aliqua secundum doctrinam Auctoris. ¶ Tertium dubium est, an illud, quod addit suppositum supra naturam, oporteat esse intrinsecum supposito: an sufficiat quod sit extrinsecum. Et est sermo de supposito & natura singulari: hoc est de Sorte & hac sua humanitate. Et est ratio dubii difficultas videndi quid est illud intrinsecum, & differentias opinionum, & nostrum etiam dictum in Commentariis Primae partis in loco allegato, ubi diximus quod non differunt intrinsece. ¶ Quorum dubium est quid sit illud quod suppositum creatum, addit intrinsecum sibi supra hanc naturam suam. Et est ratio dubii: quia hinc non apparet quid sit illud & propter, rei obscuritatem & propter varias opiniones, inde aut cogimur aliquid dicere: quoniam dicimus & affirmamus verbum Dei non assumpsisse personam humanam, sed assumpsisse hanc humanitatem, & dicimus quod persona humana est inassumptibilis: haec autem natura assumpta est.

¶ Quintum dubium est circa illud, quod in Deo nihil invenitur praeter rationem suae speciei: quoniam in Deo consistunt personales proprietates realiter inter se distantes, praeter univac, absolutam ac communem omnibus divinis personis essentiam. ¶ Ad primum dubium dicitur, quod essentia litterae istius procul dubio locum habet in angelis, ut patet inferius in quest. 4. artic. primo ad tertium, ubi natura angeli absque angeli personalitate assumptibilis a divina ponitur persona (quod constat non esse intelligibile si suppositum, & natura essent omnino idem secundum rem) & quod in angelis propter hanc litteram rationem, quam Auctor etiam in Quolibet, 2. quest. 2. artic. 2. tractat, suppositum differat secundum rem a natura: non tamen omni modo quo differunt haec in compositis ex materia & forma, ut ibidem dicitur: quia suppositum in substantiis materialibus differat a natura etiam, quia includit singularitatem naturae, quam non includit natura, talis autem differentia non saluatur inter suppositum & naturam in substantiis separatis: sed illa differentia, quae ponitur hic, communis est omnibus substantiis creatis, scilicet, quod suppositum includit naturam etiam hanc, & addit quaedam alia: natura autem etiam haec non includit illa. Nec obstat doctrina habita in Prima parte: quoniam ibi est sermo de identitate reali & intrinseca reali designatio naturae, ita quod cum pluribus modis possit contingere distinctio suppositi a natura, ibi non est sermo, nisi de illo modo, quo differunt penes aliquid reale intrinsecum designatum naturae: quo modo clare patet suppositum differre ab essentia per definitionem significatam in substantiis materialibus. Sortes enim manifeste differat ab humanitate: quia includit principia individuantia, quae determinant naturam, scilicet humanitatem, constituyendo humanitatem esse hanc: quamvis non differat per hoc solum Sortes ab humanitate: sic enim in angelis non differunt suppositum & natura. Nec propterea Auctor tunc ibi diminutus, aut falsus excluso illo modo distinctionis suppositi a natura, concludens identitatem suppositi & naturae in substantiis materialibus, & consequenter in Deo: quoniam est processus iste solus reprehendi possit: nullus tamen articulus sequentibus irreprehensibilis fuit, quoniam ex sequentibus, in illam quest. articulis excluduntur a Deo (e quo est principalis questio) alii modi, quibus potest suppositum secundum rem distinguere a natura, excludendo enim compositionem ex essentia & esse & quocumque accidente, & quacumque componibilitate, clare patet, quod essentiae illi nihil praeter rationem speciei unctum est, ac per hoc omnes modi, quibus suppositum potest distinguere a natura, exclusi ibi inveniuntur a Deo, non autem ab angelis de quibus non erat tunc questio. Sentus ergo doctrinae illius est, quod in substantiis immaterialibus suppositum & natura sunt idem, secundum rem intrinsece, ita quod ly intrinsece, referatur ad naturam etiam hanc: an autem referatur etiam ad suppositum, sub dubio relinquatur: quoniam inferius discutendum est.

¶ Ad secundum dubium dicitur, quod procul dubio oportet esse

suam personalitatem. Non ergo videtur, quod sit facta unio in persona. SED CONTRA est, quod in Chalcedo, * synodo legitur, Non in duas personas partitum aut divinum, sed unum & eundem filium unigenitum Deum Verbum, dominum nostrum Iesum Christum confitemur, ergo facta est unio verbi in persona. R E S P O N. Dicendum, quod persona aliud significat, quam natura. Natura enim, ut dictum est, * significat essentiam speciei, quam significat definitio. Et si quidem his, qua

aliquid dicere: quoniam dicimus & affirmamus verbum Dei non assumpsisse personam humanam, sed assumpsisse hanc humanitatem, & dicimus quod persona humana est inassumptibilis: haec autem natura assumpta est.

¶ Ad secundum dubium dicitur, quod procul dubio oportet esse

li. 3. esp. 11. & lib. 1. cap. 11. ad sensu saltem.

Habetur in concilio ephe sine in epi. synodi ad Nestorium. & etiam in loco citato art. preced. in arg. sed contra.

p. 34

3. ord.

che m. adde

p. 34

signat

p. 17

Ar. pr

cus

ens reale quod supponitur... dicit supra naturam: quia est illud, quo differt secundum naturam. Constat enim quod differetia secundum rem tota...

Ad tertiam & quartam dubium respondendum in eis loquendo articulo 2. ubi melius intelligi poterunt dicenda...

Ad quintum dubium dicitur, quod in Deo prater rationem suam naturam nihil aliud inuenitur: aliud autem sicut non solum realiter, sed formaliter loquendo...

Secundum autem, quid scilicet est uniri in persona, declaratur ponenda unam uniuersalem. Omne quod inest alicui personae, siue pertinet ad naturam eius, siue non, unitur ei in persona...

Conclusio responsiua probatur sic. Verbum habet naturam humanam sibi unitam, & non ad suam naturam diuinam pertinentem, ergo unio est facta in Verbi persona & non in natura...

Unionem naturae humanae in persona uerbi Dei est negare naturam humanam inesse uerbo Dei, quod est negare incarnationem...

formalem & perfectiorem sui: & propter hoc in compositis ex materia & forma, natura non predicatur de supposito: non enim dicimus, quod hic homo sit sua humanitas...

In responsione ad primum eiusdem secundi articuli dubium occurrit, quoniam quaestio & argumentum est de rebus, scilicet de unione naturae humanae ad diuinam personam...

Ad hoc dicitur, quod Auctor altissimam reddit rationem, quare unio est in persona, & non in natura: est adeo profunda ac formalis, ut non solum comprehendat quare unio est in persona uerbi, & non illius naturae...

Ad hoc dicitur, quod Auctor altissimam reddit rationem, quare unio est in persona, & non in natura: est adeo profunda ac formalis, ut non solum comprehendat quare unio est in persona uerbi, & non illius naturae...

In lib. duobus, n. 13, aliquo titulum 2.

naturam Dei, probatur in litera, quia nec per appositionem, nec transmutationem. Quod verò adiunctum fuerit aliquid personae Dei, probatur: quia humana natura vnitur personae Dei ut persona Dei in natura humana subsistat. ex eo enim quod persona, ut distinguitur contra naturam, est subsistere in natura, sequitur manifeste quod apponendo personam, quod in aliqua alia natura subsistat, vnio fit in persona vnde patet quod passionem nominum secundum modos significandi non pro ratione, sed pro manifestatione differentiae inter naturam & personam Dei in ratione, allatae sunt. Et ratio realis altissima ad realem cognitionem allata est, manifestas, quod etiam cum omnimoda identitate for mali naturae, & personae diuinae, fiat vnio est facta in persona & non in natura Dei.

In ratione ad hunc dubium occurrit: circa similitudinem in litera assignatam inter sensuum in homine & bruto & humana naturam in propria & aliena persona, nam falsum assumit, quod sensuum in bruto est forma completiua: est. n. velut forma generica tam in homine quam in bruto, vt patet. Et propterea non est mirum si est nobilior in homine, ad quem trahitur per nobilissimam differentiam sui generis, scilicet rationale.

Ad hoc dicitur, quod similitudo literae optima est, & optime declarat propositum, sed supponit inter animam intellectiuam & animas aliorum animalium tantam esse differentiam, quod illae in genere formarum materialium, illa vero est in genere formarum immaterialium. Ac per hoc sensuum ad formas brutorum se habet, vt ad res infra latitudinem sui generis: ad animam vero intellectiuam, quae est hominis forma, & ex qua radicaliter sumitur propria hominis differentia, se habet vt ad formam nobilioris ordinis. Hoc enim supposito, quod constat esse verum, patet quod sensuum in bruto, quia per propria sui generis formam est, habet infra sui generis latitudinem, hanc dignitatem, quae est esse completiuum in specie. In homine vero, quia non per propria sui ordinis formam est, non habet infra sui ordinis latitudinem, hanc dignitatem, quae est esse completiuum in specie. Et similiter natura humana in ceteris hominibus habet infra propriae speciei latitudinem dignitatem proprie personalitatis, in Christo vero non habet propriae personalitatis dignitatem. Sed sicut sensuum dignus est hunc esse specificum completiuum per formam nobilioris ordinis, sic per animam intellectiuam, ita natura humana in Christo maiori donata est dignitate ex hoc, quod ad personalitatem diuinam assumpta est. Ex quibus clare patet sensus literae & similitudinis sine vlla dissonantia.

In responsione ad tertium nota se separatim, apponit siquidem Auctor ly separatim, vt sciant nouit discernere inter se existere, & per se separatim existere: cuiuslibet namque substantiae siue complete, siue incomplete conuenit per se existere, nam per hoc distinguitur contra accidens, cui conuenit non per se, sed in subiecto existere, accidens enim esse est inesse, substantia autem est ens per se. Sed per se separatim existere, nulli substantiae, quae est pars alterius, conuenit: quia non existit separatim a suo toto. Et similiter non conuenit humanitati Christi, quia non fit pars, quia non existit separatim a uerbo Dei, sed in uerbo Dei: sed si separaretur a uerbo Dei, per se separatim existeret: sicut si pars aliqua separaretur a suo toto, per se separatim existeret.

Occurrit hoc in loco, ubi primo distinguimus vnionem in persona ab vnione in natura, transiundo cum eodem cursu doctorum, quod vnio incarnationis aue est in natura, aut in persona seu hypostasi, ut patet in 3. Sententiarum. occurrit inquam quod non falsitas

de sufficientia distinctionis dicta, sicut in natura, aut in persona, & consequenter de processu huius articuli & aliorum. Est autem ratio dubij, quia aliter in eodem loquendo de natura & supposito, & aliter in speciali loquendo in diuinis secundum fidei reuelationem inuenimus: nam in eodem loquendo substantia non dicitur nisi de duobus, scilicet natura & habente naturam, hoc est prima substantia, vt patet ex 5. Metaphysicae. & in hoc articulo. In diuinis autem inuenimus tria, scilicet naturam, habentem naturam vt indiuiduum naturae: & habentem naturam, vt hypostasis, ita quod inter Deum & creaturas haec differentia in proposito, quod in creatis substantijs indiuiduum naturae & hypostasis solo nomine distinguuntur, & idem est inueniri aut deesse indiuiduum naturae & hypostasis, vt patet in natura humana assumpta a uerbo Dei. Est. n. ascripta natura haec, scilicet haec humanitas: & quia non est ibi propria hypostasis humanae naturae (nam humanitas illa non habet propriam personalitatem) deficit quodque ibi proprium indiuiduum naturae humanae: nullus enim hic homo ibi inuenitur nisi filius Dei, sicut nulla persona, nulla

hypostasis ibi inuenitur, nisi filij Dei. Solo igitur nomine distinguuntur hic homo & hypostasis, suppositum seu persona humana, puta Sorites, & propria in creaturis duo tamen inueniuntur, natura scilicet & suppositum. In Deo autem magna inuenitur differentia inter indiuiduum naturae diuinae, hoc est hunc Deum, & hypostasis, nam hic Deus cois est rem Patri, & Filio, & Spiritui sancto, & consequenter non significat hypostasis, de cuius ratione constat esse incommunicabilitatem, tam Pater, autem, quam Filius, & Spiritus sanctus personam seu hypostasis diuinam significat. Et propria tria cum inueniantur in Deo, scilicet haec deitas hic Deus, & persona, puta, uerbum Dei, in sufficientia primo arguitur distinctio facta, aut vnio est facta in natura, aut in persona nam potest dici, quod est facta nec in natura nec in persona, sed in indiuiduo naturae diuinae, in hoc Deo Ruit quoque processus literae, quod vnio uerbi incarnati non est facta in persona, nullo modo natura humana vnitur ei. Ruit & illa maxima, Omne quod inest alicui personae, siue pertineat ad naturam eius, siue non, vnitur ei in persona, quoniam si natura humana assumpta esset ab hoc Deo, non vniretur in persona, sed in indiuiduo naturae, & tamen in esset personae uerbi, quia uerbum est hic Deus.

Ad hoc dubium quadrupliciter respondet. Primum, negando quod inueniat in diuinis propter hypostases indiuiduum naturae, scilicet hic Deus, licet inueniat haec deitas, quoniam hoc esset ponere quaternitatem in diuinis. Sed haec ratio falsa est, tum quia in diuinis omne abstractum habet suum proprium concretum, nec inuenit differentia ibi inter abstractum & concretum nisi in modo significandi: constat autem quod ibi inuenit non solum deitas, sed deitas haec, igitur non solum inuenitur Deus, sed Deus hic. & quum hoc quod significo, dicendo Deus hic, fit cois rem Patri, & Filio, & Spiritui sancto, sequitur quod propter hypostases inueniat ibi hic Deus significans indiuiduum naturae diuinae cois tribus personis: tum quoniam in diuinis inuenitur Deus vnus numero, cois Patri, & Filio, & Spiritui sancto. ergo inuenit Deus hic cois Patri, & Filio, & Spiritui sancto. Consequenter patet, quod idem addit ly vnus numero supra ly Deus, quod addit ly hic, supra ly Deus. Antecedens patet ex fidei sententia, qua consistitur Patri, & Filio, & Spiritui sancto esse vnus numero Deus, dum dicimus, Deus pater, Deus filius, Deus spiritus sanctus. & tamen non tres dii, sed vnus est Deus: est. n. pculdubio sermo de unitate numerali. Nec hoc est ponere quaternitatem, sicut nec ponendo hoc concretum Deus, ponit quaternitatem significat. n. habentem deitatem, sicut hic Deus, utroque siquidem

Tertia S. Thomae: B nomine

Lib. 3. orth. fid. cap. 11.

Ad hoc dicitur, quod similitudo literae optima est, & optime declarat propositum, sed supponit inter animam intellectiuam & animas aliorum animalium tantam esse differentiam, quod illae in genere formarum materialium, illa vero est in genere formarum immaterialium. Ac per hoc sensuum ad formas brutorum se habet, vt ad res infra latitudinem sui generis: ad animam vero intellectiuam, quae est hominis forma, & ex qua radicaliter sumitur propria hominis differentia, se habet vt ad formam nobilioris ordinis. Hoc enim supposito, quod constat esse verum, patet quod sensuum in bruto, quia per propria sui generis formam est, habet infra sui generis latitudinem, hanc dignitatem, quae est esse completiuum in specie. In homine vero, quia non per propria sui ordinis formam est, non habet infra sui ordinis latitudinem, hanc dignitatem, quae est esse completiuum in specie. Et similiter natura humana in ceteris hominibus habet infra propriae speciei latitudinem dignitatem proprie personalitatis, in Christo vero non habet propriae personalitatis dignitatem. Sed sicut sensuum dignus est hunc esse specificum completiuum per formam nobilioris ordinis, sic per animam intellectiuam, ita natura humana in Christo maiori donata est dignitate ex hoc, quod ad personalitatem diuinam assumpta est. Ex quibus clare patet sensus literae & similitudinis sine vlla dissonantia.

In responsione ad tertium nota se separatim, apponit siquidem Auctor ly separatim, vt sciant nouit discernere inter se existere, & per se separatim existere: cuiuslibet namque substantiae siue complete, siue incomplete conuenit per se existere, nam per hoc distinguitur contra accidens, cui conuenit non per se, sed in subiecto existere, accidens enim esse est inesse, substantia autem est ens per se. Sed per se separatim existere, nulli substantiae, quae est pars alterius, conuenit: quia non existit separatim a suo toto. Et similiter non conuenit humanitati Christi, quia non fit pars, quia non existit separatim a uerbo Dei, sed in uerbo Dei: sed si separaretur a uerbo Dei, per se separatim existeret: sicut si pars aliqua separaretur a suo toto, per se separatim existeret.

Occurrit hoc in loco, ubi primo distinguimus vnionem in persona ab vnione in natura, transiundo cum eodem cursu doctorum, quod vnio incarnationis aue est in natura, aut in persona seu hypostasi, ut patet in 3. Sententiarum. occurrit inquam quod non falsitas

hypostasis ibi inuenitur, nisi filij Dei. Solo igitur nomine distinguuntur hic homo & hypostasis, suppositum seu persona humana, puta Sorites, & propria in creaturis duo tamen inueniuntur, natura scilicet & suppositum. In Deo autem magna inuenitur differentia inter indiuiduum naturae diuinae, hoc est hunc Deum, & hypostasis, nam hic Deus cois est rem Patri, & Filio, & Spiritui sancto, & consequenter non significat hypostasis, de cuius ratione constat esse incommunicabilitatem, tam Pater, autem, quam Filius, & Spiritus sanctus personam seu hypostasis diuinam significat. Et propria tria cum inueniantur in Deo, scilicet haec deitas hic Deus, & persona, puta, uerbum Dei, in sufficientia primo arguitur distinctio facta, aut vnio est facta in natura, aut in persona nam potest dici, quod est facta nec in natura nec in persona, sed in indiuiduo naturae diuinae, in hoc Deo Ruit quoque processus literae, quod vnio uerbi incarnati non est facta in persona, nullo modo natura humana vnitur ei. Ruit & illa maxima, Omne quod inest alicui personae, siue pertineat ad naturam eius, siue non, vnitur ei in persona, quoniam si natura humana assumpta esset ab hoc Deo, non vniretur in persona, sed in indiuiduo naturae, & tamen in esset personae uerbi, quia uerbum est hic Deus.

Ad hoc dubium quadrupliciter respondet. Primum, negando quod inueniat in diuinis propter hypostases indiuiduum naturae, scilicet hic Deus, licet inueniat haec deitas, quoniam hoc esset ponere quaternitatem in diuinis. Sed haec ratio falsa est, tum quia in diuinis omne abstractum habet suum proprium concretum, nec inuenit differentia ibi inter abstractum & concretum nisi in modo significandi: constat autem quod ibi inuenit non solum deitas, sed deitas haec, igitur non solum inuenitur Deus, sed Deus hic. & quum hoc quod significo, dicendo Deus hic, fit cois rem Patri, & Filio, & Spiritui sancto, sequitur quod propter hypostases inueniat ibi hic Deus significans indiuiduum naturae diuinae cois tribus personis: tum quoniam in diuinis inuenitur Deus vnus numero, cois Patri, & Filio, & Spiritui sancto. ergo inuenit Deus hic cois Patri, & Filio, & Spiritui sancto. Consequenter patet, quod idem addit ly vnus numero supra ly Deus, quod addit ly hic, supra ly Deus. Antecedens patet ex fidei sententia, qua consistitur Patri, & Filio, & Spiritui sancto esse vnus numero Deus, dum dicimus, Deus pater, Deus filius, Deus spiritus sanctus. & tamen non tres dii, sed vnus est Deus: est. n. pculdubio sermo de unitate numerali. Nec hoc est ponere quaternitatem, sicut nec ponendo hoc concretum Deus, ponit quaternitatem significat. n. habentem deitatem, sicut hic Deus, utroque siquidem

Tertia S. Thomae: B nomine

Lib. 3. orth. fid. cap. 11.

Ad hoc dicitur, quod similitudo literae optima est, & optime declarat propositum, sed supponit inter animam intellectiuam & animas aliorum animalium tantam esse differentiam, quod illae in genere formarum materialium, illa vero est in genere formarum immaterialium. Ac per hoc sensuum ad formas brutorum se habet, vt ad res infra latitudinem sui generis: ad animam vero intellectiuam, quae est hominis forma, & ex qua radicaliter sumitur propria hominis differentia, se habet vt ad formam nobilioris ordinis. Hoc enim supposito, quod constat esse verum, patet quod sensuum in bruto, quia per propria sui generis formam est, habet infra sui generis latitudinem, hanc dignitatem, quae est esse completiuum in specie. In homine vero, quia non per propria sui ordinis formam est, non habet infra sui ordinis latitudinem, hanc dignitatem, quae est esse completiuum in specie. Et similiter natura humana in ceteris hominibus habet infra propriae speciei latitudinem dignitatem proprie personalitatis, in Christo vero non habet propriae personalitatis dignitatem. Sed sicut sensuum dignus est hunc esse specificum completiuum per formam nobilioris ordinis, sic per animam intellectiuam, ita natura humana in Christo maiori donata est dignitate ex hoc, quod ad personalitatem diuinam assumpta est. Ex quibus clare patet sensus literae & similitudinis sine vlla dissonantia.

In responsione ad tertium nota se separatim, apponit siquidem Auctor ly separatim, vt sciant nouit discernere inter se existere, & per se separatim existere: cuiuslibet namque substantiae siue complete, siue incomplete conuenit per se existere, nam per hoc distinguitur contra accidens, cui conuenit non per se, sed in subiecto existere, accidens enim esse est inesse, substantia autem est ens per se. Sed per se separatim existere, nulli substantiae, quae est pars alterius, conuenit: quia non existit separatim a suo toto. Et similiter non conuenit humanitati Christi, quia non fit pars, quia non existit separatim a uerbo Dei, sed in uerbo Dei: sed si separaretur a uerbo Dei, per se separatim existeret: sicut si pars aliqua separaretur a suo toto, per se separatim existeret.

Occurrit hoc in loco, ubi primo distinguimus vnionem in persona ab vnione in natura, transiundo cum eodem cursu doctorum, quod vnio incarnationis aue est in natura, aut in persona seu hypostasi, ut patet in 3. Sententiarum. occurrit inquam quod non falsitas

corp. art.

lib. 3. orth. fid. cap. 11.

